

A stylized illustration of a red mouth with white teeth, positioned on the left side of the image. The mouth is open, showing the tongue and the inner lining. The background is a light teal color.

UPPROP FÖR DEN FRIA SCENKONSTEN

INBJUDAN TILL DIALOG

Den fria professionella scenkonsten är idag en självklar del av det svenska kulturlivet som bidrar till en dynamisk, högklassig och varierande scenkonst. Den samspelar både med den institutionella och den kommersiella scenkonsten. De sceniska flödena berikar varandra och utgör en kraft för förnyelse och utveckling av hela kulturlivet.

Kulturpolitiskt ansvariga värjer sig ibland mot frågan om resurserna till den fria scenkonsten med att man inte kan ta ansvar för verksamheter man inte själva styr över. Samtidigt är den ofta något som man med stolthet lyfter fram. Det gäller inte minst det politiskt prioriterade området barn och ungdom där den fria professionella scenkonsten svarar för hälften av alla föreställningar.

Det nuvarande offentliga stödet ligger inte i nivå med den fria professionella scenkonstens roll och betydelse. Vi vill därför bjuda in till en öppen diskussion om dess framtid. En diskussion som ofrånkomligen handlar om pengar men också den infrastruktur som den fria scenkonsten verkar inom.

Som ett underlag för diskussionen har vi formulerat **fem** punkter:

1. **Fördubbla anslagen**
2. **Tydliga kriterier**
3. **Scenkonst till alla elever**
4. **Stärk arrangörerna**
5. **Stöd kulturskaparna**

Hellen Smitterberg
Danscentrum

Rolf S Nielsen
Teatercentrum

Anna Carlson
Teaterförbundet

1. FÖRDUBBLA ANSLAGEN

De statliga anslag som förmedlas genom Statens Kulturråd är en viktig grund för den fria scenkonsten. Dessa har från en redan låg nivå urholkats år från år genom att de inte räknas upp med pris- och löneutvecklingen. Resultatet blir att redan kostnadseffektiva verksamheter pressas ytterligare samtidigt som nya aktörer inte ges utrymme att växa och utvecklas.

SÅ HÄR HAR ANSLAGEN URHOLKATS

Kulturrådets anslag till fria professionella teatrar 2006-2013 jämfört med pris- och löneutvecklingen.

Anslagsökning	Prisökning	Avtalad löneökning	Löneökning på hela arbetsmarknaden
+ 5,4 %	+ 10,4 %	+ 20,1 %	+ 23,4 %

Kommentar: År 2012 var anslaget till fria professionella teatrar 57.8 miljoner kronor, antalet föreställningar ca 8000 och publiken drygt 500 000.

Anslaget till fria dansgrupper/koreografer var 25,3 miljoner kronor, antalet föreställningar ca 1500 och publiken ca 180 000.

På regional och lokal nivå finns ingen samlad bild av anslagen till den fria scenkonsten. Genomgående är att anslagen inte - vare sig de är på nationell, regional eller lokal nivå - räknas upp årligen för att täcka ökade kostnader för bland annat löner och lokaler.

För att skapa en balans mellan mål och resurser krävs därför både en rejäl höjning av anslagsnivån samtidigt som dessa ska följa med den faktiska kostnadsutvecklingen. Ett första steg vore en fördubbling av det statliga anslaget.

2. TYDLIGA KRITERIER

För att fördela knappa resurser krävs väl fungerande modeller som bygger på långsiktighet, transparens och konstnärlig frihet. Det innebär bland annat:

- Möjligheten att planera verksamhet över längre tidsperioder är central för all professionell konstnärlig utveckling. Grunden bör vara fleråriga verksamhetsstöd med projektbidrag som ett komplement.
- All anslagsgivning ska baseras på kollektivavtalsenliga löner, försäkringar och pensioner. Konkurrensen om anslag ska ske utifrån konstnärlig kvalitet och inte på bekostnad av de yrkesverksammas arbetsvillkor.
- Besluten ska föregås av en dialog där den konstnärliga friheten respekteras. Referensgrupper med konstnärlig kompetens är ett bra verktyg.

3. SCENKONST TILL ALLA ELEVER

Trots att barn och ungas rätt till kultur är ett prioriterat mål på alla politiska nivåer ser vi idag en utveckling där skolorna köper färre scenkonstproduktioner. För att vända på detta bör det i den nationella kulturpolitiken sättas upp ett mål om att alla barn och ungdomar i förskola, grundskola och gymnasium ska ha rätt att få uppleva minst en föreställning per termin. Det måste också finnas en uppföljning av detta mål på nationell nivå.

Skapande skola skulle bli ett lyft för det fria kulturlivet, men den utvärdering som gjorts av Myndigheten för Kulturanalys visar att andelen yrkesutövande konstnärer och fria grupper som medverkat minskat. Samtidigt finns en tendens att med hänvisning till Skapande skola dra ner på pengar som tidigare använts för att köpa scenkonstproduktioner.

Hela modellen med Skapande skola behöver ses över. Kulturen måste få en starkare ställning inom skolan bland annat genom att estetiska ämnen blir kärnämnen i gymnasiet och att Kulturskolan ska nå fler. Samtidigt bör skolornas eget arbete med kultur finansieras inom den ordinarie skolbudgeten. I den statliga kulturbudgeten och på regional och lokal nivå bör det istället finnas riktade medel till den fria scenkonsten och andra professionella kulturaktörers arbete gentemot skolan.

4. STÄRK ARRANGÖRERNA

För att den fria scenkonsten ska möta sin publik krävs ett väl utvecklat arrangörsstöd och ett aktivt publikarbete. Tidigare fungerande modeller för att förmedla föreställningarna med hjälp av till exempel kultursekreterare har på flera håll rustats ner. Detta har medfört färre föreställningar och ökade kostnader för administration och resor. Att stärka arrangörsledet är därför en strategisk fråga.

Den kulturpolitiska samverkansmodellen innebär ett ökat ansvar på regional och lokal nivå för att nå ut med den fria scenkonsten. Det finns positiva exempel, bland annat i Region Skåne, på hur man funnit nya vägar för detta. Men det behövs också ett nationellt perspektiv så att möjligheten att ta del av professionell scenkonst inte blir ojämnt fördelad över landet, vilket är särskilt tydligt på dansområdet.

Det är angeläget att man regionalt och lokalt är observant på samspelet mellan den fria professionella scenkonsten och de regionala och lokala institutionerna när det gäller att föra ut föreställningar för barn och unga. Subventionssystemen får inte motverka varandra.

5. STÖD KULTURSKAPARNA

Den fria scenkonsten är för sin verksamhet och utveckling starkt beroende av att det både regionalt/lokalt och på nationell nivå finns ett stöd för professionella kulturskapare.

De regionala plattformar för kompetensutveckling som tillkommit i form av Trappan i Västra Götaland och Kulturkraftsprojekten i Skåne och Stockholm har stor betydelse. Kulturkraftsprojekten, som under några år kunnat finansieras med EU-medel, avvecklas under våren 2014. De behöver ersättas med nya motsvarande verksamheter och spridas över hela landet.

På dansens område har möjligheterna till daglig träning för frilansande dansare en avgörande betydelse. Finansieringen av denna måste säkras både nationellt och regionalt/lokalt.

Teater- dans- och musikallianserna är en viktig resurs för den fria scenkonsten, och behöver byggas ut för att nå fler frilansare runt om i landet.

Det är även nödvändigt att de samhälleliga trygghets- och skattesystemen anpassas. Arbetsförhållandena för de professionella kulturskaparna inom den fria scenkonsten kännetecknas av en stark flexibilitet. Denna ska stödjas och inte bestraffas.

MÖTESPLATSER FÖR ATT DISKUTERA DEN FRIA SCENKONSTENS FRAMTID

Kom och diskutera den fria scenkonstens framtid på de möten som Danscentrum, Teatercentrum och Teaterförbundet anordnar över hela landet under våren 2014.

DEN 10 MAJ I UMEÅ KL 14

BAREN PÅ NORRLANDSOPERAN

Mötet sker i anslutning till scenkonstfestivalen MADE.

DEN 15 MAJ I HELSINGBORG KL 13

KONSERTSALEN PÅ DUNKERS

Mötet sker i anslutning till bibu.se, scenkonstbiennalen för barn och unga.

DEN 16 MAJ I GÖTEBORG KL 15

FOLKTEATERNS FOAJÉ

Mötet sker i anslutning till Göteborgs dans- och teaterfestival.

DEN 26 MAJ I STOCKHOLM KL 18

TEATER ETTAN IT-HUSET PÅ STDH

DEN 2 JULI I VISBY KL 13

TCO-PARKEN, LANDSHÖVDINGENS TRÄDGÅRD, STRANDGATAN 1

Mötet sker under Almedalsveckan.

Delta i dialogen
Besök Uppropets
facebook-sida på
[/uppropfordenfriscenkonsten](#)

www.danscentrum.se
info@danscentrum.se

TEATERCENTRUM
FRI TEATERKONST//HELA TIDEN//OVERALLT//

www.teatercentrum.se
kansli@teatercentrum.se

Teaterförbundet
/för scen och film

www.teaterforbundet.se
info@teaterforbundet.se